

Vasile Pârvan

La un secol de la naștere (1882—1982)

CONSTANTIN PREDA

Prin marea sa personalitate, marcată de valoarea creației sale științifice din domeniile istoriei, arheologiei și filozofiei, de multitudinea și profunzimea preocupărilor, ca și de patriotismul și umanismul său, Vasile Pârvan și-a înscris numele cu litere de aur, temeinice și nepieritoare, în galeria marilor cărturari ai științei și culturii românești de la începutul veacului nostru. Înzestrat cu o putere de muncă și o inteligență rar înfălmită, cu un deosebit simț practic și discernământ și cu o remarcabilă viziune istorică, el a pus în slujba științei istorice românești și a țării sale întreaga sa energie și spirit creator, însușiri specifice valorilor nepieritoare ale spiritualității poporului nostru.

Prin clarviziunea și perspicacitatea sa, Vasile Pârvan a deschis un nou și deosebit de important drum în istorie, devenind ctitorul științei arheologiei moderne românești. Savant de renume mondial și dascăl desăvârșit, el a știut să se înconjoare de un grup de discipoli destoinici și pasionați cărora le-a inspirat și sporit dragostea pentru cercetarea trecutului, care va depăși granițele arheologiei clasice greco-romane. Vasile Pârvan înțelesese că istoria țării noastre are rădăcini mult mai adânci și de aceea o bună parte a activității sale și a elevilor săi devotați va fi dedicată cercetării și cunoașterii culturii materiale și spirituale a tracilor și geto-dacilor și raporturilor acesteia cu civilizația greco-romană și a celorlalte populații cu care strămoșii noștri au intrat în contact de-a lungul istoriei lor.

Cel ce avea să devină savantul istoric de mai târziu s-a născut la 28 septembrie 1882, în satul Perchiu, com. Huruești, jud. Bacău, ca fiu al învățătorului Andrei Pârvan și al Aritei. După absolvirea cursurilor liceului „Gh. Roșca-Codreanu” din Birlad, în 1900, Vasile Pârvan se înscrie ca student al secției de istorie și filologie clasică a Facultății de litere și filozofie din București unde va avea ca profesori pe marii noștri istorici, Nicolae Iorga, Dimitrie Onciul și Ion Bogdan. Pe parcursul studiilor universitare se angajează pe linia activității de cercetare, publicând unele articole de istorie medievală și modernă a României, dovedind de pe acum maturitate în gândire și calități deosebite în mînuirea metodei științifice de cercetare.

Pentru desăvârșirea pregătirii sale științifice și a specializării, Vasile Pârvan este trimis, îndată după terminarea facultății, în 1904, în Germania, unde va frecventa, timp de cinci ani (1904—1909), cursurile și seminariile universităților din Jena, Berlin și Breslau. Contactul cu renumiți profesori și oameni de știință germani și cu tradiția bogată a cercetării istorice din aceste centre universitare a contribuit din plin la formarea omului de știință, care se va specializa și se va dedica definitiv studiului istoriei antice, al arheologiei și epigrafiei. Înarmat cu bogate cunoștințe de specialitate și cu o pregătire solidă, căpătate de-a lungul a cinci ani de muncă asiduă, V. Pârvan a făcut dovada calităților sale de cercetător, întocmind lucrările: *M. Aurelius Verus Caesar și L. Aurelius Commodus*, București 1909; *Die Nationalität der Kaufleute im römischen Kaiserreiche*, Breslau, 1909,

teza sa de doctorat, și *Contribuții epigrafice la istoria creștinismului daco-roman*, apărută la București, în 1911.

Revenit în țară, drept recunoaștere a capacității și meritelor deosebite pe care și le dobîndise, Vasile Pârvan este ales membru al Academiei Române (la numai 27 ani), fiind numit totodată profesor de istorie antică la Universitatea din București și director al Muzeului național de arheologie. Tinerului om de știință i se încredințau astfel poziții de prim rang, care-i vor permite să dea curs năzuințelor sale de a se pune cu toată ființa, pregătirea și puterea de muncă în slujba științei arheologice și istorice românești. Sub conducerea sa catedra de istorie veche va deveni o adevărată școală de pregătire a tinerilor pasionați pentru studiul istoriei vechi, iar Muzeul național de arheologie va căpăta treptat caracterul de centru al cercetării arheologice românești.

La începutul activității sale de teren, Vasile Pârvan va fi atras, ca și înaintașul său Grigore Tocilescu, de monumentele și ruinele principalelor centre grecești și romane din Dobrogea. Descoperirile de la Adamclisi, datorate lui Grigore Tocilescu și George Murnu, îi vor oferi lui Vasile Pârvan prilejul de a lua un prim și important contact cu arheologia romană a Moesiei Inferior. În studiul său *Cetatea Tropaeum*, publicat în 1911, odată cu punerea în valoare a documentelor arheologice și epigrafice privind orașul din apropierea monumentului triumfal ridicat de Traian, se încearcă pentru prima dată o schițare a istoriei Dobrogei romane, deschizînd astfel noi perspective ale cercetării și cunoașterii în profunzime a vieții romane de la Dunărea de Jos.

Primele cercetări arheologice sistematice și de amploare sînt efectuate de Vasile Pârvan, ajutat de un grup de elevi și colaboratori, în cetatea romano-bizantină de la Ulmetum. Pe parcursul a patru campanii, începînd cu anul 1911, Ulmetum devine primul șantier școală al unei noi generații de arheologi, care se vor distinge, scurt timp după aceasta, prin cercetări și publicații proprii. Rezultatele valoroase obținute au format obiectul unor memorii, care vor fi inserate în paginile Analelor Academiei Române. Paralel cu aceste cercetări, Vasile Pârvan a înregistrat o serie de descoperiri răzlețe romane din Dobrogea în special inscripții și piese sculpturale, pe care le va publica în cunoscutul său studiu *Descoperiri nouă în Scythia Minor*. Un studiu similar va dedica în aceeași perioadă unor descoperiri romane, de asemenea întîmplătoare, provenind din principalele centre ale Daciei Malvensis sau din sudul Moldovei, din zona Piroboridavei.

Stăpînit permanent de dorința de a scoate la lumină noi vestigii ale trecutului țării noastre, neobositul savant va porni pe urmele descoperirii ruinelor orașului Histria, pe care le va depista în anul 1914 pe malul lacului Sinoe. În același an va inaugura și prima campanie de săpături în cea mai veche și mai importantă colonie grecească din Pontul Stîng, deschizînd astfel seria unor îndelungi cercetări, ce se vor continua aproape fără întrerupere pînă în zilele noastre. Din rezultatele obținute n-a avut posibilitatea să publice, în afara a două rapoarte preliminare, decît descoperirile epigrafice grecești și latine, constituind o bază solidă și bogată de documentare necesară cunoașterii istoriei Histriei, a relațiilor acesteia cu populația locală getică de la Dunărea de Jos și a stăpînirii romane în Dobrogea. În ciuda amplexării pe care o vor lua săpăturile de la Histria, Vasile Pârvan va reuși, direct sau indirect, prin elevii și colaboratorii săi, să-și îndrepte atenția și spre celelalte colonii grecești, vest-pontice, Tomis și Callatis, în legătură cu care va edita studii de mare însemnătate pentru istoria acestora.

Anii primului război mondial, care aveau să însemne, pe lîngă atîtea jertfe și suferințe, și satisfacția împlinirii năzuinței de veacuri a poporului român de înfăptuire a statului național unitar, s-au făcut resimții și în activitatea și gîndirea marelui istoric. Disparația în toila luptelor a mii de tineri, cei mai mulți dintre ei fii ai țărănimii române de care Vasile Pârvan s-a simțit întotdeauna strîns legat, la care se adaugă și suferința pricinuită de pierderea soției și a fiului său au imprimat caracterului său, și așa destul de sobru, o nuanță de severitate, iar gîndirii sale claritate și profunzime.

Într-o serie de prelegeri inaugurale și cuvîntări comemorative ținute în această perioadă și publicate mai tirziu în două volume cu titlurile: *Ideii și forme istorice* (1920) și *Memoriale* (1923), se întîlnesc principalele sale concepții filozofice și teorii istorice, expuse într-un stil de o rară frumusețe literară. Ideile sale despre dezvoltarea personalității și a socializării ei, reformele economico-sociale și culturale, condamnarea uneltelor războiului și a intereselor capitaliste, ca cele despre valoarea și frumusețea muncii, reprezentă cîteva din laturile realismului și originalitatea gîndirii și frămîntărilor sale din perioada primului război mondial și din anii imediat următori ai acestuia. În prelegerea inaugurală *Datoria vieții noastre*, ținută în 1920 la Universitatea din Cluj, Vasile Pârvan, stăpînit de bucuria reintregirii României, schițează cîteva din proiectele sale cu privire la viitorul

culturii românești. Idei filozofice, împletite cu cercetările sale epigrafice din zona vest-pontică, se desprind și din lucrarea apărută în 1920 sub denumirea de *Gînduri despre lumea și viața la greco-romanii din Pontul-Stîng*.

Paralel cu expunerile sale de natură filozofică și gândire istorică, dar mai ales după această perioadă, Vasile Pârvan continuă și apoi își intensifică activitatea arheologico-istorică. O sinteză privind rezultatele obținute de pe urma cercetărilor din Dobrogea va apare în 1923 sub titlul *Începuturile vieții romane la gurile Dunării*. În același an dădea publicității două importante studii: *Considerațiuni asupra unor nume de rîuri daco-scitice* și *La pénétration hellénique et hellénistique dans la vallée du Danube*. Tematica acestui din urmă studiu, în care se tratează pentru prima dată problema raporturilor geto-dacilor cu lumea greacă, natura, complexitatea și consecințele acestora, continuă să se afle și astăzi printre preocupările principale ale arheologiei românești, constituindu-se ca un capitol aparte al istoriei Daciei preromane.

Odată cu publicarea acestor lucrări, în activitatea lui Vasile Pârvan avea să se petreacă o adevărată cotitură, menită să extindă cu mult sfera cercetărilor din domeniul arheologiei și al istoriei antice. Fără a părăsi vechile preocupări privind antichitățile greco-romane din Dobrogea, în legătură cu care avea să mai publice o serie de studii, marele erudit își îndreaptă atenția, după 1923, spre cercetarea și cunoașterea istoriei și civilizației geto-dacilor, ca și a unora din culturile epocilor străvechi, după ce, în prealabil, reușise să întreprindă o serie de periegeze în Cimpia Română.

Pentru a putea trece la realizarea planului propus, Vasile Pârvan va încredința conducerea unor șantiere arheologice nu numai colaboratorilor săi imediați, ci și propriilor lui elevi devotați, care făcuseră dovada capacității, pregătirii și pasiunii lor pentru trecutul îndepărtat al neamului românesc. Se pornea astfel la un drum nou în arheologie, cu perspective ce se vor dovedi curînd a fi dintre cele mai fructuoase, și se crea totodată o nouă și excelentă generație de specialiști, care vor ridica arheologia și istoria veche a României la nivelul cercetărilor similare din țările cu o bogată tradiție în această direcție. Cotitura care avea loc era o transformare de fond a felului de a concepe cercetarea vremurilor îndepărtate, de a pătrunde și explica, pe bază de dovezi directe, originea și civilizația strămoșilor noștri geto-daci, ca și evoluția societății omenеști de pe aceste meleaguri, în toată complexitatea ei. O nouă concepție își făcuse loc. Era concepția modernă pe care Vasile Pârvan o imprima arheologiei românești. Sub direcția și la inițiativa sa se întreprind săpături sistematice, pe lângă continuarea celor din Dobrogea, de la Histria, Callatis, Tomis, Capidava, în stațiunile neolitice și din epoca bronzului de la Sultana, Gumelnița, Boian, Căscioarele, Grădiștea-Fundeanca, Vădastra, Ruginoasa, Bonțești, Glina, Sărata Monteoru etc., ca și în așezările geto-dacice de la Piscul Crăsani, Zimnicea, Mînăstirea, Poiana etc. În egală măsură sprijină și încurajează cercetările arheologice din Transilvania de la Sarmizegetusa, Ariușd, Lechința de Mureș etc., ca și pe cele de la Tibiscum și Tyras, creînd astfel cadrul organizatoric necesar al unui plan unitar de săpături pentru tot teritoriul României.

Paralel cu această activitate de teren amplă și febrilă, Vasile Pârvan se va dedica, timp de patru ani de muncă asiduă și eforturi susținute, întocmirii marii sinteze a istoriei Daciei preromane, pe care avea să și-o intituleze *Getica — O protoistorie a Daciei*. Îmbinînd datele oferite de izvoarele scrise cu descoperirile arheologice, marele autor al *Geticii* reușea să scoată la lumină pentru prima dată istoria unui mileniu, istoria originii și a civilizației geto-dacilor. În ciuda celor 56 ani care au trecut de la apariția acestei vaste opere, ca și a progreselor realizate de arheologia românească în aceeași perioadă de timp, se poate aprecia că multe din principalele probleme ale *Geticii* continuă să fie actuale și să stea astfel la baza cercetării istoriei și civilizației geto-dacilor.

Odată cu apariția *Geticii*, într-o perioadă în care cercetarea istorică era dominată de curentele sciticismului și celticismului, se conturează pentru prima dată în mod limpede identitatea etno-culturală și lingvistică a geto-dacilor, ca și rolul important pe care aceștia l-au jucat în istoria zonei de sud-est a Europei pînă la cucerirea romană. În concepția lui Vasile Pârvan, inserată în paginile *Geticii*, originea civilizației geto-dacilor trebuie căutată în culturile anterioare ale primei epoci a fierului și chiar în cele ale Bronzului tîrziu. Acest adevăr, care va fi confirmat pe deplin de cercetările și descoperirile arheologice ulterioare, se desprinde limpede din spusele marelui istoric, care consideră că „este necesar ca atunci cînd ne ocupăm cu protoistoria getică în vîrsta fierului, să începem examinarea materialului arheologic dintre Tîsa, Nistru și Dunăre nu abia de la anul 700, ci încă de la anul 1000 î.e.n.”, deoarece, se subliniază în continuare „primele trei veacuri de civilizație getică în mileniul I î.e.n., ele constituie un adevărat simbol pentru întreaga istorie culturală a

acestui pământ, totdeauna adăpost de curente contrarii de civilizație, venind din est și din vest spre a se contopi aici și a crea o cultură particulară în masivul carpatic” (p. 297). La fel de clare apar în această vastă operă istorică și problemele referitoare la originea tracă a geto-dacilor, fiind considerați ca traci nordici, la unitatea lor etno-culturală, lingvistică și teritorială, precum și la forța politică pe care au reprezentat-o geto-dacii în această parte a Europei. Pentru Vasile Pârvan era limpede că „geții alcătuiau un mare popor, unitar ca neam, care se întindea de la Carpații nordici și pînă la Haemus” (p. 130) și de la Nistru și Marea Neagră, pînă în Europa centrală. „Ei sînt cei care dezvoltă cultura La Tène în Dacia și nu celții” (p. 466), spune autorul *Geticii*, pentru a preciza apoi că „civilizația Crăsanilor nu poate fi decît civilizația getică, a contemporanilor și urmașilor lui Dromichaites, pînă la gloriosul Burebista” (p. 63).

De o analiză aparte se bucură informațiile din *Geografia* lui Ptolemeu referitoare la neamurile și *davae*-le geto-dacice. Multe din localizările acestora propuse de Vasile Pârvan au fost confirmate de cercetările arheologice, epigrafice și numismatice de dată recentă. Comentarii de înaltă erudiție se fac asupra izvoarelor scrise în care se vorbește de viața materială și spirituală, ca și de cea politică a geto-dacilor, Burebista și epoca sa se bucură, după cum era de așteptat, de o atenție deosebită și de caracterizări ce dau conținut și strălucire măreței opere a acestuia, care a însemnat unificarea tuturor geto-dacilor. După Vasile Pârvan, regatul lui Burebista se arată a fi fost „prin excelență danubian”, iar capitala acestuia „este acolo unde este și regele”. În continuarea aceluiași aprecieri, autorul *Geticii*, voind parec să sintetizeze importanța cu totul excepțională a acestui moment, ține să precizeze că „am crezut că este absolut necesar să subliniem acum importanța de mare stat danubian a regatului întemeiat de Burebista, deoarece, fără acest caracter, în general nu se poate înțelege rostul istoric, așa de larg pe care de încă la Dromichaites l-au avut geții în evoluția civilizației sud-est europene”.

Desigur, multe din interpretările și considerațiile arheologico-istorice ale *Geticii* sînt astăzi depășite ca urmare a numeroaselor cuceriri și descoperiri arheologice. Însuși autorul, ca orice adevărat om de știință, recunoaște că această sinteză, cu adevărat operă de înaltă ținută științifică și de o deosebită valoare documentară la data scrierii ei, nu reprezintă decît o etapă deschizătoare de drumuri noi în munca de reconstituire a istoriei și civilizației Daciei preromane. „Încercarea noastră prezentă, spune el, de-a scrie protoistoria Daciei în vîrsta fierului e un început care desigur va provoca o întreagă literatură, noi înșine, îndată ce săpăturile continue pe care le punem la cale pretinzîndu-ne în țară cu egală atenție pentru toate vîrstele pre- și protoionice, vor aduce material nou suficient, vom reface din temelii cartea de acum”.

Ultima sa lucrare *Dacia—civilizațiile străvechi din regiunile carpato-danubiene*, apărută abia în 1937 în limba română, cuprinde cele cinci prelegeri pe care Vasile Pârvan le-a ținut în primăvara lui 1926 la Cambridge. În primele patru capitole sînt sintetizate principalele probleme expuse de autor în *Getica*, în *La pénétration hellénique et hellénistique dans la vallée du Danube* și în *Începuturile vieții romane la gurile Dunării*. Ultimul capitol, intitulat *Carpato-danubienii și romanii*, reprezintă o contribuție nouă, în care sînt schițate cîteva idei de mare însemnătate pentru istoria Daciei romane și originea daco-romană a românilor. La data cuceririi de către romani, Dacia era, în raport cu celelalte regiuni vecine ocupate de romani, așa cum o caracterizează marele savant, „un mare regat cu bază etnică perfect omogenă, cu tradiții istorice seculare, cu structură socială și economică bine definită, cu o cultură înaintată . . . și cu o națiune conștientă de ea însăși”. În opinia aceluiași mare istoric, „civilizația romană a unificat sub steagul său tot bazinul fluviului. Romanii au influențat și au fost influențați și o întreagă cultură deosebită, romanismul danubian, diferit de cel gallic sau de cel spaniol, a luat naștere. Romanismul danubian și-a dovedit tăria și rezistența mai ales în cuprinsul Daciei, încît, atunci cînd au venit slavii, spune Vasile Pârvan, „romanismul agricol al Daciei și al Moesiei Inferioare a rezistat de-a lungul evului mediu pînă în zilele noastre”.

Animat permanent de dorința de a imprima activității de cercetare istorică și arheologică românească un curs nou și a o ridica la nivelul celei europene, prin crearea și pregătirea de cadre de specialitate cu o înaltă calificare, Vasile Pârvan a organizat Școala română de la Roma, unde tineri români destoinici, mulți elevi ai marelui savant, vor lua contact direct cu o bogată documentație arheologică și cu oameni de știință de renume. În același scop și din aceeași inițiativă iau ființă cele două anuare ale amintitei Școli de la Roma, *Ephemeris Dacoromana* și *Diplomatarium Italicum*. În sumarele celor două publicații figurează o serie de contribuții de valoare datorate mai ales

tinerei generații de specialiști români, prin care începea să se afirme pe plan internațional știința istorică și arheologică românească.

Lui Vasile Pârvan îi datorăm înființarea revistei *Dacia — Recherches et découvertes archéologiques en Roumanie*, cea mai importantă și mai valoroasă publicație de istorie veche și arheologie din România. În paginile *Daciei* își vor găsi loc rezultatele cercetărilor arheologice din planul conceput și inițiat de Vasile Pârvan, ca și studiile de istorie veche privind întreg teritoriul României, aceasta însemnând instaurarea unei forme superioare de valorificare științifică a cercetării istorico-arheologice românești. Prin noutatea și valoarea studiilor sale, *Dacia* se va impune în scurt timp în rândul celor mai de seamă publicații de specialitate din Europa. Printre scopurile urmărite prin editarea acestui mare periodic, creatorul lui, în cuvîntul introductiv al primului volum (I, 1928), aprecia că „*Dacia* se publică pentru că: România orientală se restrînge acum la România actuală. Este o datorie de onoare pentru țara noastră să patroneze cercetarea întregului romanism oriental. Direcțiunea *Daciei*, spune neuitatul istoric și dascăl, își face o datorie de a respecta toate opiniile colaboratorilor, chiar și ale celor mai tineri. Fiecare autor este responsabil de afirmațiile sale”.

Dacia a fost concepută, după cum o mărturisește însuși Vasile Pârvan în aceeași prefață la vol. I, ca un periodic „al unui Institut care nu există încă”, a cărui înființare fusese propusă din 1906. Împlinirea acestei dorințe legitime avea să se realizeze mult timp după dispariția sa. Avîntul pe care l-a luat cercetarea arheologică românească după 1944, condusă în continuare de Muzeul național de antichități, va duce la înființarea în 1956 a Institutului de arheologie. La un an după înființarea acestuia se va relua și publicarea revistei *Dacia*, seria nouă, de data aceasta ca periodic al Institutului de arheologie, păstrînd în continuare, nu numai forma, ci și nivelul și prestigiul care-l imprimase ctitorul ei.

Într-un timp scurt, prin remarcabilele sale realizări științifice, Vasile Pârvan s-a impus în fața străinătății ca reprezentant al arheologiei în special și al culturii românești în general. Prestigiul de care ajunsese să se bucure marele nostru om de știință și de cultură pe plan european va atrage după sine acordarea unor înalte titluri de către instituții și foruri internaționale dintre cele mai înalte. Încă din 1913 el este numit membru al Institutului de arheologie german, iar mai tîrziu (1924) membru corespondent al Academiei pontificale de arheologie, „professeur agrégé” la Sorbonne (1926) și în anul dispariției sale va deveni membru al celei mai prestigioase instituții italiene de cultură „Accademia dei Lincei”. Tot datorită marilor lui merite cîștigate în lumea științifică foarte de timpuriu, i se încredințează conducerea uneia din secțiile Congresului internațional de arheologie din anul 1912.

Prin opera sa, creatoare și deschizătoare de drumuri, Vasile Pârvan și-a înscris numele în rîndul figurilor proeminente ale culturii naționale, situîndu-se în rîndul celor mai de seamă personalități ale științei europene de la începutul veacului nostru. La temelia consacrării lui și ridicării printre cei mai de valoare savanți ai țării noastre a stat o muncă neîntrepută și necruțătoare, din care și-a făcut un adevărat crez, o pasiune pentru cercetare rar întîlnită și o dăruire totală împinsă pînă la sacrificiu.

Vasile Pârvan s-a dăruit științei, dragostei de neam și de țară, nobilei meserii de istoric și arheolog, căreia îi va lăsa moștenire o școală modernă statornică și o generație de tineri arheologi pasionați și temeinic pregătiți. El a imprimat școlii și elevilor săi spiritul nou și modern în cercetarea arheologică, pasiune, profunzime în munca de cercetare. Orientarea și suportul științific date arheologiei din țara noastră au însemnat trecerea la o etapă superioară, organizată și complexă în cercetarea arheologică a României. Elevii lui Vasile Pârvan: Radu Vulpe, Vladimir Dumitrescu, Ion Nestor, Grigore Florescu, Gheorghe Ștefan, Dumitru M. Teodorescu, Vasile Christescu, Dorin Popescu, Paul Nicorescu, George G. Mateescu, Harilaos Metaxa, Ecaterina Dunăreanu-Vulpe, Hortensia Dumitrescu, precum și ceilalți pasionați specialiști ai aceleiași generații, Constantin Daicoviciu, Dumitru Berciu, Dumitru Tudor, C. S. Nicolăescu-Plopșor, Dionisie M. Pippidi, Emil Condurachi, Ion I. Russu, Bucur Mitrea, Mihail Macrea, Octavian Floca, Ion Berciu etc. au devenit personalități marcante ale arheologiei și istoriei vechi românești după dispariția maestrului, împlinind prin strădania lor, visurile și gîndurile lui Vasile Pârvan de a face din acest domeniu de cercetare o adevărată știință, care să servească nemijlocit cunoașterii realității și adevărului istoric, dovedirii originii daco-romane a românilor și a permanenței acestora pe întreg teritoriul carpato-danubian și pontic.

Amplourea cercetării arheologice românești de după al doilea război mondial datorează succesele sale incontestabile școlii și generației de istorici și arheologi create de Vasile Pârvan. Această etapă nouă, ce coincide cu ultimele trei decenii ale României socialiste, se caracterizează nu

numai prin amploarea și varietatea cercetărilor de teren, ci și prin ridicarea și formarea unei noi generații de arheologi, care a preluat din mers flacăra aprinsă de Vasile Pârvan, întreținută și ridicată pe noi culmi de școala și elevii săi.

Rezultatele remarcabile obținute de arheologia românească din ultimele trei decenii și contribuția lor decisivă în lămurirea unor probleme și acoperirea unor mari lacune ale istoriei vechi ale României se datorează forțelor reunite ale celor două generații care au succedat lui Vasile Pârvan. Institutul de arheologie din București, Institutele de istorie și arheologie din Cluj, Iași și București, centrele Academiei de Științe Sociale și Politice din Craiova, Timișoara, Sibiu și Tg. Mureș, Muzeul de istorie al R. S. România și cel al municipiului București și întreaga rețea de muzee județene de istorie desfășoară astăzi o bogată și variată muncă de investigație arheologică, alcătuind un plan unitar de cercetare care acoperă întreg teritoriul țării noastre și toate etapele istoriei vechi și ale evului mediu incipient din România. Împreună cu epigrafia, numismatica, etnografia și antropologia, arheologia este în măsură să ofere suficiente date și informații pe baza cărora să se poată urmări și cunoaște întreaga evoluție a comunităților primitive din epoca pietrei, civilizația și istoria tracilor și a geto-dacilor, continuitatea dacică, simbioza daco-romană, etnogeneza românească și primele formațiuni statale medievale românești. *Tratatul de istorie României din 1960*, ca și cel întocmit recent, acum în curs de definitivare, revistele Institutului de arheologie, *Dacia*, noua serie, ajunsă la al XXV-lea volum, *Studii și cercetări de istorie veche și arheologie*, aflată în al 32-lea an al apariției sale, *Studii și cercetări de numismatică*, publicațiile muzeelor de istorie și numeroasele și valoroasele monografii și lucrări de sinteză oglindesc în mod fidel și concret progresele și realizările reprezentanților celor două generații de arheologi, în care V. Pârvan, direct și indirect, și-a investit nădej-dile, ce se dovedesc astfel a fi împlinite.

La 100 ani de la nașterea lui Vasile Pârvan, ctitorul arheologiei moderne românești, cel care s-a dăruit cu toată ființa sa cercetării originilor îndepărtate și istoriei poporului român, noi toți cei de astăzi nu trebuie să uităm nici un moment că datorăm marelui om și savant a neștearsă amin-tire, înalta prețuire și recunoștință ce se cuvin a fi păstrate și acordate celor mai de seamă personali-tăți ale culturii românești, al căror exemplu, demn de urmat, dăinuie în prezent și va dăinui peste veacuri.

Notă

Pentru date biografice și bibliografice complete a se vedea: Al. Zub, *Vasile Pârvan*, Iași, 1974; idem, *Vasile Pârvan, Scrieri*, București, 1981; Em. Condurachi, *Vasile Pârvan*, București, 1957; idem, *Dacia*, N. S., 1, 1957, p. 9–40; R.

Vulpe, introducere la lucrarea lui V. Pârvan, *Dacia, Civi-lizațiile străvechi din regiunile carpato-danubiene*, București, 1957, p. 5–23; idem, *SCIV*, 24, 1973, 1, p. 3–5; Vl. Dumitrescu, *SCIV*, 8, 1957, 1–4, p. 9–16.